

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Thomas Harris
HANNIBAL RISING

Copyright © 2006 by Yazoo Fabrications, Inc.

All rights reserved.

Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04064-7

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

TOMAS HARRIS

HANIBAL RAĐANJE ZLA

Preveo Vladan Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

PROLOG

VRATA PALATE SEĆANJA doktora Hanibala Lektera nalaze se u tami, u središtu njegovog uma. Imaju rezu koja se može samo napipati. Iz tog čudnovatog portala stupa se u ogromne i sjajno osvetljene prostore ranog baroka i hodnike i dvorane koje se po broju mogu meriti s palatom Topkapi.

Svuda su valjano postavljeni i osvetljeni eksponati. I svaki je povezan sa sećanjima koja vode do drugih sećanja, geometrijskom progresijom.

Prostorije posvećene najranijem detinjstvu Hanibala Lektera po nekompletnosti se razlikuju od ostalih. Neki prizori su statični i fragmentarni, poput krpa oslikane tavanice, povezanih svetlosivim malterom. Neke prostorije nude zvuke i pokrete, velike zmiije koje se rvu i sikću u mraku, narušenom sporadičnim blescima munja. Molbe i vriska ispunjavaju neka mesta oko palate, nepristupačna i samom Hanibalu. Ali vriska ne odjekuje hodnicima, u kojima možete pronaći muziku, ako je volite.

Hanibal je počeo da gradi ovu palatu na početku svog obrazovanja. U godinama zatočeništva unapredio ju je i povećao. Njena blaga održavala su ga u dugim periodima, u kojima su mu tamničari zabranjivali pristup knjigama.

Potražimo zajedno rezu, pipajući, ovde, u vreloj tami njegovog uma. Pronaći ćemo je, izabrati muziku u hodnicima i ne gledajući ni levo ni desno otići do dvorane Početaka, u kojoj su izložena krajnje fragmentarna sećanja.

Pridodaćemo im ono što smo saznali iz drugih izvora, iz ratnih i policijskih arhiva, iz razgovora i forenzičkih izveštaja i nemih položaja leševa. Nedavno otkrivena pisma Roberta Lektera mogu nam pomoći u saznavanju najvažnijih podataka o Hanibalu, koji je i te kako menjao datume da bi zbunio vlasti i hroničare. Takvi napori omogućiće nam da posmatramo zver dok se odbija od sise i stupa u svet, koračajući uz vetar.

I

Ovo je prvo
što sam shvatio:
da je vreme odjek sekire
u šumi.

– FILIP LARKIN

1

HANIBAL LJUTI (1365–1428) izgradio je Zamak Lekter za pet godina. Zarobljenici iz Bitke kod Žalgirisa bili su radna snaga. Okupio ih je u kuhinjskom vrtu, dan nakon što se njegov steg zavijorio s novih kula. Obratio im se s vešala i rekao da su slobodni da se vrate svojim domovima, baš kao što im je i obećao. Veliki broj je odlučio da ostane u njegovoj službi, zahvaljujući plemićevoj velikodušnosti.

Osmogodišnji Hanibal Lekter, osmi nosilac dičnog imena, pet stotina godina kasnije stajao je u kuhinjskom vrtu, s mlađom sestrom Mišom. Bacao je hleb crnim labudovima, na crnim vodama šanca. Miša se držala za bratovljevu ruku, da ne bi izgubila ravnotežu. Nekoliko puta je u potpunosti promašila šanac. Veliki šaran je uskomešao lokvanje i isprepadao vilinske konjice.

Alfa mužjak među labudovima izašao je iz vode. Gegao se ka deci, na kratkim nogama, upućujući bučni, šišteći izazov. Poznao je Hanibala čitavog života. Ipak je nasrnuo na njega, zakriljujući komad neba crnim krilima.

„Uh, Aniba!“, ciknula je Miša, kad se sakrila iza bratovljeve noge.

Hanibal je podigao ruke do visine ramena, kao što ga je otac učio. Produžio je njihov raspon vrbovim granama, koje je čvrsto stiskao. Labud se zaustavio da bi premerio raspon Hanibalovih

krila. Povukao se do vode i nastavio da jede, kad je zaključio da je veći od njegovih.

„Svakog dana ovo radimo“, dečak se obratio ptici. Ali današnji dan nije bio kao svaki drugi. Pitaو se gde bi labudovi mogli da pobegnu.

Miša se uzбудila i ispustila hleb na vlažno tle. Sa silnim zadovoljstvom je zvezdastom šakom namazala vrh bratovljevog nosa blatom, kad se on sagnuo da joj pomogne. On je namazao njen nos. Smejali su se vlastitim odrazima na tamnoj vodi šanca.

Deca su osetila tri potmula drhtaja tla i videla kako voda treperi, deformišući odraze njihovih lica. Tutnjava dalekih eksplozija valjala se preko polja. Hanibal je zgrabio sestru i potrčao ka zamku.

Lovačke taljige bile su u dvorištu. Vukao ih je teški tovarni konj Cezar. Bernt u konjušarskoj kecelji i nastojnik Lotar tovarili su tri mala kovčega na njih. Kuvar je izneo ručak.

„Gospodaru Lektere, gospođa želi da je posetite u njenoj sobi“, rekao je kuvar.

Hanibal je predao Mišu dadilji i potrčao uz stepenice, izdubljene bezbrojnim koracima.

Voleo je majčinu sobu, s mnogo mirisa, zbog lica izrezbarenih u drvetu, oslikane tavanice – gospođa Lekter bila je s jedne strane Sforca, a s druge Viskonti. Donela je svoju sobu iz Milana.

Uzбудila se. Vatrene iskre ogledale su se u njenim svetlokestenjastim očima. Hanibal je držao sanduče, dok je majka pritiskala usne heruvima od gipsa. Tajni orman se otvorio. Uzela je svoj nakit iz njega. Stavila ga je u sanduče, zajedno s nekoliko svežnjeva pisama. Neka su ostala, pošto u sandučetu nije bilo mesta za sve.

Hanibalu se učinilo da majka liči na minijaturni portret bake na medaljonu, koji je pao u sanduče.

Oblaci naslikani na tavanici. Otvorio bi oči kao odojče i ugledao majčine grudi, pomešane s tim oblacima. Osećao je ivice njene bluze na lišću. I dojiljine grudi – njen zlatni krst sijao je kao sunce između ogromnih oblaka. Pritiskale su ga po obrazima kad ga je grlila. Trljala je znamen krsta na njegovoj koži, da bi ga izbrisala pre nego što ga gospođa vidi.

„Simoneta, moramo da krenemo.“

Pelene su bile spakovane u Mišinu bakarnu kadicu. Madam je spustila sanduče između njih. Osvrnula se po sobi i uzela malu sliku Venecije s tronošca na kredencu. Predala ju je Hanibalu posle kraćeg oklevanja.

„Ondesi je kuvaru. Drži je za ram.“ Osmehnula mu se. „Nemoj da isprljaš pozadinu.“

Lotar je poneo kadu do taljiga u dvorištu, u kom se muvala Miša, uznemirena gungulom.

Hanibal je podigao sestru da bi potapšala Cezara po njušci. Nekoliko puta je stisnula konja za nos, kao da želi da vidi da li će zatrubiti. Hanibal je napunio šaku zrneljem i ispisao slovo M u dvorištu. Golubovi su se smesta bacili na ponudu, iscrtavajući živo slovo M telima po tlu. Hanibal je iscrtao slovo na sestrinom dlanu – bližila se trećem rođendanu. Očajavao je, pitajući se da li će ikada naučiti da čita. „M za Mišu!“, rekao je. Utrčala je među ptice, smejući se. Uzletele su oko nje. Obletele su oko kula i uletele u zvonik.

Kuvar, krupan muškarac u beloj uniformi, izašao je s ručkom. Konj je zakolutao okom u njegovom pravcu. Osluškiavao je, prateći njegovo kretanje – kuvar ga je, dok je bio ždrebe, nekoliko puta izjurio iz povrtnjaka. Tom prilikom ga je psovao i tukao metlom po sapima.

„Ostaću da bih vam pomogao u utovaru kuhinje“, gospodin Jakov se obratio kuvaru.

„Kreni s dečakom“, rekao je kuvar.

Grof Lekter je podigao Mišu na taljige. Hanibal ju je zagrlio. Otac je obujmio sinovljevo lice šakom. Hanibal se pažljivo zagledao u očevo lice, iznenađen blagim drhtanjem njegove šake.

„Tri aviona bombardovala su železničku stanicu. Pukovnik Timka je rekao da imamo najmanje nedelju dana, ako uopšte dovde stignu. Rekao je i da će se najžešće borbe voditi na glavnim putnim pravcima. Bićemo bezbedni u lovačkoj kolibi.“

Bio je to drugi dan Operacije Barbarosa, Hitlerovog munjevitog napada na Rusiju, preko istočne Evrope.

2

BERNT JE IŠAO po šumskoj stazi ispred taljiga. Sekao je izdžikljale grane sekirom duge drške, da bi zaštitio lice konja.

Gospodin Jakov sledio ih je na kobilu, sa bisagama punim knjiga. Slabo se snalazio u sedlu. Grlio je konjski vrat da bi izbegao granje. Sjahao bi na mestima na kojima je staza bila strma, da bi pogurao taljige s Lotarom, Berntom i grofom Lekterom. Svijene grane vraćale su se u prvobitni položaj iza njih.

Miris zelenila smrvljenog točkovima i Mišine tople kose pod bradom, dok se ljuljuškala na njegovom krilu, dražili su Hanibalove nozdrve. Gledao je kako nemački bombarderi proleću visoko iznad njih. Magličasti tragovi koje su ostavljali za sobom podsećali su na muzičke note. Pevušio je sestrici muziku koju su crni oblačići protivavionske artiljerije ocrtavali na nebu. Melodija nije prijala uhu.

„Ne“, rekla je Miša. Aniba peva *Das Männlein!*“ Zajedno su pevali o misterioznom čovečuljku u šumi. Dadilja im se pridružila na ljuljajućim taljigama, i gospodin Jakov je zapevao iz sedla, iako nije voleo da peva na nemačkom.

*Ein Männlein steht in Walde ganz still und stumm,
Es hat von lauter Purpur ein Mäntlein um,
Sagt, wer mag das Männlein sein
Das da steht im Wald allein
Mit dem purporroten Mäntlein...*

Posle dva tegobna sata stigli su do čistine ispod visokih šumskih krošnji.

Lovačka kuća je za tri stotine godina evoluirala od grubog skloništa u udobno šumsko pribežište, brvnaru sa oštrim krovom zbog obilnih snežnih padavina. Pored nje je bio mali ambar s dve staje za konje i spavaonicom za poslugu. Iza lovačke kuće je bio poljski klozet s lepim drvorezima i krovom koji je virio preko žive ograde.

U temeljima kuće bilo je veliko kamenje s oltara koji su u mračno doba podigli obožavaoci zmije.

Hanibal je gledao kako zmija beži među drevno kamenje, dok je Lotar sekao lozu izraslu oko kuće da bi dadilja mogla da otvori prozore.

Grof Lekter je milovao krupnog konja, koji je halapljivo laptao litre vode iz bunarske kofe. „Kuvar će spakovati kuhinju dok se vratiš, Bernte. Cezar će se večeras odmarati u svojoj staji. Kuvar i ti krenućete ovamo najkasnije u praskozorje. Hoću da pre jutra budete daleko od zamka.“

Vladis Grutas ušao je u dvorište Zamka Lekter, s najprijetnijim izrazom lica. Motrio je prozore. Mahnuo je i povikao: „Zdravo!“

Grutas je bio vitak muškarac, prljavoplave kose, u civilnoj odeći, s tako bleđim plavim očima da su podsećale na diskove praznog neba. Povikao je: „Zdravo svima u kući!“ Prišao je ulazu u kuhinju kad mu niko nije odgovorio. Naišao je na sanduke sa zalihama, spakovane na kuhinjskom podu. Čušnuo je kafu i šećer u ranac. Podrumska vrata bila su otvorena. Bacio je pogled niz stepenice i ugledao svetlost.

Upad u jazbinu drugog stvorenja najstariji je tabu. Njegovo kršenje je kod izvesnog broja izopačenih izazivalo posebno uzbuđenje, što je ovog puta bio slučaj.

Grutas se spustio niza stepenice, u zasvođeno podzemlja zamka, u kom je vladala prijatna hladovina. Gvirnuo je iza ugla i video da su gvozdene rešetke na ulazu u vinski podrum otvorene.

Čuo je šuštanje i ugledao police, pune boca od poda do tavanice, i kuvarevu krupnu senku koja se kretala po prostoriji, dok je radio pod svetlošću dve lampe. Četvrtasti, brižno spakovani paketi bili su na stolu za probanje vina, u središtu odaje, pored male slike u bogato ukrašenom ramu.

Grutas je pokazao zube kad se krupni kopilan od kuvara pojavio ispred njega. Njegova široka leđa behu okrenuta vratima dok je radio za stolom. Papir je šušketao.

Priljubio se uza zid, u senci stepeništa.

Kuvar je uvio sliku papirom. Svezao ju je kuhinjskim konopcem, načinivši paket sličan ostalima. S lampom u slobodnoj ruci dohvatio je i cimnuo gvozdeni svećnjak iznad drvenog stola. Začuo

se škljocaj. Polica s vinom na zadnjem kraju podruma odmakla se desetak centimetara od zida. Pomerio je policu uz škripu šarki. Iza nje su bila vrata.

Kuvar je ušao u skrivenu odaju iza vinskog podruma i obesio lampu o zid. Uneo je pakete u nju.

Grutas je krenuo uza stepenice, dok je kuvar vraćao policu s vinom na mesto, leđima okrenut vratima. Čuo je pucanj iz dvorišta. I kuvarev glas iza sebe.

„Ko je to?“

Kuvar se stvorio iza njega. Brzo se peo stepenicama, za tako krupnog čoveka.

„Stani, ti tamo! Nisi smeo da dolaziš ovamo.“

Grutas je potrčao kroz kuhinju i istrčao u dvorište. Mahao je i zviždao.

Kuvar je zgrabio motku iz ćoška i potrčao preko kuhinje ka dvorištu, kad je ugledao siluetu na vratima, s prepoznatljivim šlemom na glavi – tri nemačka padobranca ušla su u prostoriju. Grutas je bio iza njih.

„Zdravo, kuvaru“, rekao je Grutas. Podigao je usoljenu šunku s poda.

„Ne diraj meso“, rekao je nemački narednik. Nišanio je Grutasa, koliko i kuvara. „Izlazite. Krenite s patrolom.“

Bernt je brže napredovao u povratku, s praznim taljigama, pošto se staza spuštala ka zamku. Upalio je lulu, s uzdama obavijenim oko ruke. Učinilo mu se da vidi kako krupna roda uzleće s visokog drveta kad se primakao ivici šume. Izbliza je video da belo platno leprša s drveta. Visoko u krošnji bio je iscepani padobran. Ugasio

je lulu i kliznuo s taljiga. Pokrio je Cezarovu njušku. Šaptao mu je na uvo. Oprezno je nastavio put pešice.

S niže grane visio je nedavno obešeni čovek u civilnoj odeći. Žičana omča usekla mu se u vrat. Lice mu je bilo crno i modro, a blatnjave čizme na tridesetak centimetara iznad tla. Bernt se okrenuo i požurio ka taljigama. Tragao je za mestom na kom bi se okrenuo na uskoj stazi. Vlastite čizme izgledale su mu neobično kad je pronašao oslonac na neravnom tlu.

U taj mah su iz šume izašla trojica nemačkih vojnika s narednikom i šestorica muškaraca u civilnoj odeći. Narednik je posle kraćeg razmišljanja otkočio pištolj. Bernt je prepoznao jednog civila.

„Grutase“, rekao je.

„Bernte, dobri i vazda poslušni Bernte“, rekao je Grutas. Prišao mu je s naizgled prijateljskim osmehom.

„Pobrinuće se za konja“, rekao je Grutas nemačkom naredniku.

„Možda je tvoj prijatelj“, napomenuo je narednik.

„Možda je, a možda i nije“, odvratio je Grutas i pljunuo Bernta u lice. „Obesio sam onog drugog, zar ne? I njega sam poznavao. Zašto da pešačimo?“ Tiho je dodao. „Ustreliću ga u zamku ako mi vratite pištolj.“

3

BLICKRIG, HITLEROV MUNJEVITI rat, bio je brži nego što je iko mogao zamisliti. Bernt je u zamku zatekao četu Vafen-SS-a iz divizije

Totenkopf, Mrtvačka glava. Pored šanca su bila dva tenka, nekoliko kamiona s gusenicama i ubica tenkova.

Vrtlar Ernst ležao je ničice u kuhinjskom dvorištu. Muve su se rojile na njegovoj glavi.

Bernt je sve to gledao s taljiga. Samo Nemci su se vozili na njima. Grutas i ostali su pešaćili. Bili su samo *Hilfswillige*, ili hiviji, lokalni dobrovoljci koji su pomagali nacističkim okupatorima.

Video je dva vojnika, visoko na kuli zamka. Skinuli su steg s divljim veprom Lektera i okačili radio-antenu i zastavu s kukastim krstom.

Major u crnoj uniformi SS-a i sa mrtvačkom glavom izašao je iz zamka da bi osmotrio Cezara.

„Veoma je lep, ali je preširok za jahanje“, rekao je tužnim glasom – doneo je jahaće pantalone i mamuze da bi uživao u jahanju. Drugi konj će poslužiti. Dva vojnika su izašla iz kuće, iza njegovih leđa. Sprovodili su kuvara.

„Gde je porodica?“

„U Londonu je, gospodine“, rekao je Bernt. „Mogu li da pokrijem Ernstov leš?“

Major je dao znak naredniku, koji je gurnuo cev šmajsera ispod konjušareve brade.

„A ko će pokriti tvoj? Omiriši cev. Još se dimi. Mogla bi i tebi da raznese jebeni mozak“, rekao je major. „Gde je porodica?“

Bernt je progutao knedlu. „Pobegli su za London, gospodine.“

„Da li si Jevrejin?“

„Nisam, gospodine.“

„A Ciganin?“

„Nisam, gospodine.“

Pogledao je na svežanj pisama sa stola u kući. „Ovde je pošta za Jakova. Da li si ti Jevrejin Jakov?“

„To je učitelj, gospodine. Odavno je otišao.“

Major je pogledao Berntove ušne školjke, da bi video da li su probušene. „Pokaži kurac naredniku“, rekao je. Nastavio je, posle te provere: „Hoćeš li da radiš ili da te ubijem?“

„Gospodine, ovi ljudi se međusobno poznaju“, rekao je narednik.

„Da li je tako? Možda se vole.“ Obratio se Grutasu. „Možda je tvoja naklonost prema zemljacima snažnija od one prema nama, hivi?“ Obratio se naredniku. „Misliš li da nam je iko od njih potreban?“ Narednik je upravio pištolj na Grutasu i njegove ljude.

„Kuvar je Jevrejin“, rekao je Grutas. „Daću vam koristan podatak o lokalnim prilikama – dopustite mu da kuva za vas, pa ćete za jedan sat pomreti od jevrejskog otrova.“ Gurnuo je jednog od svojih ljudi napred. „On može da kuva, da radi i da obavlja vojničke dužnosti.“

Grutas je otišao do središta dvorišta. Koračao je polako. Cev narednikovog automata ga je pratila. „Majore, nosite prsten i ožiljke Hajdelberga. Ovaj zamak svedoči o vojnoj istoriji, koju i vi upravo ispisujete. Ovo je gubilište Hanibala Ljutog. Neki od najdličnijih tevtonskih vitezova izginuli su ovde. Zar nije kucnuo čas da se ovaj kamen opere jevrejskom krvlju?“

Major je podigao obrve. „Ako želiš da postaneš esesovac, moraš da nam pokažeš da si zavredeo takvu počast.“ Klimnuo je naredniku. Esesovac je potegao pištolj iz futrole. Izvadio je sve metke osim jednog iz šaržera. Predao je pištolj Grutasu. Dva vojnika odvucla su kuvara do gubilišta.

Major kao da se više zanimao za konja. Grutas je prineo pištolj kuvarevoj glavi i čekao. Hteo je da major vidi šta radi. Kuvar ga je pljunuo.

Lastavice su uzletele s kula posle pucnja.

* * *

Bernt je bio zadužen za seljenje nameštaja iz oficirskih spavaonica na spratu. Spustio je pogled da bi video da li se upišao. Čuo je radio-operatera u sobici pod strehom. Slao je šifrovane i glasovne poruke, s mnogo statike. Operater je strčao niz stepenice, s beležnicom u ruci. Vratio se odmah zatim da bi razmontirao opremu. Nastavljali su put na istok.

Bernt je s visokog prozora gledao kako esesovska jedinica iznosi radio u rancu iz tenka. Ostavili su ga malom garnizonu, koji će obitavati u zamku. Grutas i njegovi neugledni civili dobili su nemačko oružje. Izneli su sve iz kuhinje. Utovarivali su zalihe u zadnji deo kamiona guseničara, uz pomoć nešto ljudi iz zamka. Vojnici su se uspeli u vozila. Grutas je istrčao iz zamka da bi ih stigao. Jedinica se kretala ka Rusiji. Povelili su Grutasu i ostale hivijske. Izgleda da su zaboravili na Bernta.

U zamku je ostao vod pancergrenadira s mitraljezom i radio-aparatom. Bernt je sačekao da se smrkne, u klozetu stare kule. Malobrojni nemački garnizon obedovao je u kuhinji, s jednim stražarom u dvorištu. Pronašli su nešto šnapsa u kuhinjskom ormariću. Bernt je napustio skrovište. U sebi je zahvaljivao bogu što kameni podovi ne škripe.

Pogledao je radio-sobu. Aparat je bio na garderobnom stočiću odsutne gospođe. Bočice s mirisima bile su bačene na pod. Bernt je pogledao na njih. Pomislio je na Ernsta koji je ležao mrtav u kuhinjskom dvorištu i na kuvara koji je pljunuo Grutasu trenutak pre nego što je ubijen. Kliznuo je u sobu. Osećao je potrebu da se izvini gospođi zbog skrnavljenja njenog intimnog prostora. Spustio se niz stepenište za posluhu u čarapama, s radiom i punjačem.

Iskrao se iz zamka. Radio i generator s ručkom težili su najmanje dvadeset kilograma. Odneo ih je do šume i sakrio. Bilo mu je žao što ne može da povede konja.

Plamenovi su u sumrak igrali po oslikanim gredama lovačke kuće i u prašnjavim očima trofejnih životinja, kad se porodica okupila oko kamina. Životinjske glave bile su stare. Generacije dece su ih milovale, pružajući ruke kroz stepenišnu ogradu na odmorištu.

Dadilja je smestila Mišinu bakarnu kadu u čošak kamina. Dodala je vodu iz čajnika da bi podesila temperaturu. Napravila je sapunicu i spustila devojčicu u vodu. Dete je ushićeno pljuskalo po peni. Dadilja je grejala peškire na vatri. Hanibal je skinuo narukvicu sa sestrinog zgloba. Zaronio ju je u sapunicu i dunuo kroz nju, praveći mehurove, koji bi kratko leteli, nošeni promajom, pre nego što bi se raspukli na vatri. Miša je volela da ih hvata, ali je tražila da joj vrati narukvicu. Nije se smirila dok se ponovo nije našla na njenoj ruci.

Hanibalova majka svirala je barokni komad na pijaninu.

Pao je mrak. Crna krila šume sklopila su se oko prozora pokrivenih ćebadi. Čula se tiha muzika. Prestala je kad je stigao iscrpljeni Bernt. Grof Lekter je zaplakao dok ga je slušao. Hanibalova majka je potapšala konjušara po ruci.

Nemci su od samog početka Litvaniju zvali Ostland. Proglasili su je manjom nemačkom kolonijom, koju će naseliti Arijevcima kad jednom istrebe niže slovenske oblike života. Nemačke kolone valjale